



PROBLÉMY V CHOVÁNÍ A PORUCHY CHOVÁNÍ

3. seminář Teorie a metodiky výchovy

SEMINÁRNÍ ÚKOL 2

- **Perspektiva učitele**

Úkol vložte do odevzdávárny v ISu: 18. 10. 2015

Anonymizované přineste na seminář 20.10.2015



TERMINOLOGIE

Problémy v chování x poruchy chování

- V psychiatrickém kontextu jsou poruchy chování definovány jako nemoc a jejich základní třídění najdeme v 10. revizi mezinárodní klasifikace nemocí (MKN)
- Poruchy emocí nebo chování jsou chápány jako specifický typ postižení, jehož projevem je chování a emoční reakce žáka, které se odchyľují od relevantních věkových a kulturně-etnických norem.
- Ve speciálně pedagogické literatuře lze nalézt rozlišení žáků s problémy v chování a žáků s poruchami chování s odkazem na motivaci chování, na délku trvání „problémového“ chování a ve způsobech pedagogického vedení, které je považováno za efektivnější. Typ žáků s poruchami chování chápe jako ten závažnější (Vojtová 2005).

Nálepkování

Problémový žák x žák s problémy v chování



CLIFF EVANS: SKUTEČNÝ PŘÍBĚH

- Jaké nálepky Cliff Evans dostal?
- Jak ovlivnily jeho životní dráhu?
- Kdo tyto nálepky uděloval?
- Jak byste definovali agenty sociální kontroly?



INTERPRETACE PROBLÉMOVÉHO CHOVÁNÍ

- „Škola je prostě nuda... akorát se ta ztrapňovat... strašně mě bavilo chodit za školu...“.
- Bylo to totiž „vzrušující a zábavné.“
- „Bordel se dělat musí“.



INTERPRETACE PROBLÉMOVÉHO CHOVÁNÍ

„No ňáký [absence ve škole] mě taťka vomlouval... Se snažil dycky nějak vyjít vstříc... Ale prostě potom už řek', že mi to vomlouvat nebude.“ „Sme měli vomluvenky od doktora... Kámoši měli razítka. To nějak měli písmenka, tak sme to skládali z písmenek... A potom... se na to ňák přišlo. Tak sme toho nechali. A jinak dycky třeba sme šli na kožní, že potřebujem razítko... A dycky nám dali razítko. Ze začátku. Pak se na to ve škole přišlo... Volali tam... a už nám nedali. A to sme tam přišli a 'už vám jako nedáme', razítko.“ (P2)



INTERPRETACE PROBLÉMOVÉHO CHOVÁNÍ

- Já sem taky začínal... bonbonama... žvýkačky... dražší a dražší... Potom to skončilo až doma... Čórováním aut... ale je to úplně všechno stejný... „Tak dyž má taťka prachy... von je takovej spíš... že nepočítá... tak je má v kapsi [u saka nebo kalhot, hozených přes židli].“ (P2)
- Třeba když dete jednou za školu... Tak už prostě frčíte... už dete pořád... Jednou zalžete a lže furt... Já nevim... prostě sklouznete do toho... úplně se vám to líbí. (P14)



INTERPRETACE PROBLÉMOVÉHO CHOVÁNÍ

- Vzal jsem si peníze... Sme šli dycky si někam sednout... Tak sem si mohl jít sednout kamkoli... Byl sem prostě výš než ostatní. Když člověk nemá peníze nebo cigára. To nemůže jít do hospody, vůbec nikam a apst'ák [sic] to je na hovno... A občas se taky potřebuju vytáhnout před klukama... i před holkama... Když člověk nemá peníze, tak tu svoji vysněnou lásku nemůže nikam pozvat ani jí nabídnout cigaretu... Před kámošema nějakých 50 korun nemůžu vytáhnout, to by se mi vysmáli do obličeje. (P2)
- Co mám ty kámoše... tak to sou všechno podnikatelé [míněno: děti podnikatelů]... a ty prachy maj taky a nemusejou je krást. (P2)



INTERPRETACE PROBLÉMOVÉHO CHOVÁNÍ

Jeden z participantů popisoval, jak pokaždé, kdy se doma pohádal s rodiči, šel ven a tam se „zhulil“ (konzumoval marihuanu). Jiný zase popisoval svou večerní konzumaci za účelem uvolnění, aby se mu lépe spalo. Obdobné interpretace nabízeli i další z konzumentů marihuany

„Se jen tak poflakujeme nebo sedíme v parku na lavičce a hulíme ganju“

„Každý má užívat, dokud je mladej.“



INTERPRETACE PROBLÉMOVÉHO CHOVÁNÍ

- 1) Jaké problémové chování se vyskytlo v uvedených ukázkách?
- 2) Jaký význam mělo toto problémové chování pro jeho aktéry?
- 3) Jak aktéři problémové chování legitimizovali?
- 4) Kdo a jak ovlivnil problémové chování?
- 5) Kdo a jak mohl ovlivnit problémové chování?



ŘEŠENÍ PROBLÉMOVÉHO CHOVÁNÍ

○ Ve škole

- učitel, třídní učitel, výchovný poradce, metodik prevence, školní psycholog, školní speciální pedagog

○ Mimo školu

- spolupráce s rodinou
- spolupráce s poradenskými zařízeními v resortu MŠMT: PPP, SVP
- zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy
 - Diagnostický ústav
 - Dětský domov
 - Dětský domov se školou
 - Výchovný ústav



AKTUÁLNĚ: NOVELA ŠKOLSKÉHO ZÁKONA

- Změny ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) přináší novela školského zákona, kterou schválila 27. srpna Vláda ČR. Novela zrušila „třídění“ postižení a zavedla nový systém podpůrných opatření. Na legislativní záměr navazuje příprava praktického manuálu pro učitele – Katalogu podpůrných opatření:

<http://katalogy.inkluze.upol.cz/>



PŘÍPADOVÁ STUDIE

Třídní učitel v rámci třídnické hodiny na začátku školního roku žáky 5. ročníku rozdělil do skupin, každá skupina si zvolila svého zapisovatele. Žáci měli za úkol ve skupinkách diskutovat a následně sepsat pravidla, která by jim umožnila se ve třídě cítit dobře. Po stanoveném čase učitel vyzval první skupinu, aby představila jedno pravidlo. Po představení pravidla učitel s žáky diskutoval o tom, jak mu rozumějí a jak se pozná, že je porušováno. Společně se všemi žáky také hledal nejvhodnější formulaci, která byla zapsána na tabuli. Učitel následně vyzval další skupinu, aby prezentovala svoje pravidlo, které bylo opět s žáky diskutováno a zapsáno. Následně se postupně vystřídaly všechny skupiny v prezentaci všech zapsaných pravidel (vždy jedna skupina jedno pravidlo). Ukázalo se, že jedno pravidlo odporuje školnímu řádu, učitel žákům vysvětlil, že pravidla ve třídě musejí být v souladu s vyššími předpisy, kterými jsou zákony, vyhlášky a také školní řád. Po tomto poučení učitel žákům oznámil, že uvedené pravidlo musí být právě z důvodu rozporu s vyššími předpisy vyřazeno. Následně žáci hlasováním vybrali 8 pravidel, která zapsali na flipchartový papír a vylepili na stěnu třídy. Žáci si také zapsali pravidla do notýsku. V následující třídnické hodině učitel rozdělil žáky do skupin a rozdál jim popisy různých situací a projevů chování žáků. Žáci měli nejprve ve skupinkách diskutovat o tom, zda v dané situaci došlo k porušení některého z pravidel. Zástupci jednotlivých skupin postupně prezentovali popisy, které obdrželi, a své názory na ně. Učitel vždy vyzval ostatní žáky, aby uvedli, zda s názorem skupiny souhlasí. Pokud došlo k rozporu, učitel žáky na základě doplňujících otázek dovedl ke správnému vyhodnocení popisované situace. V rámci společné diskuze pak žáky vyzval, zda oni konkrétně se někdy v minulosti stali účastníkem či svědkem porušení některého z nově stanovených pravidel. Poté učitel zahájil diskuzi na téma trest za porušení pravidla a následně žákům představil obvyklé sankce, které následují porušení nově vytvořených pravidel. Žáci měli možnost se k sankcím za jednotlivá porušení pravidel vyjádřit – tam, kde to bylo možné, mohli svým názorem přispět k volbě konkrétní sankce za porušení konkrétního pravidla. Důraz byl kladen na využití přirozených následků porušení pravidla všude tam, kde to bylo vhodné. V rámci návazné aktivity pak žáci volili odměny za různě dlouhé období dodržování pravidel (1 měsíc, 3 měsíce, pololetí).



OTÁZKY K SEMINÁŘI

- 1) Vysvětlete rozdíl mezi problémovým chováním a poruchami chování.
- 2) Uveďte příklady problémového chování, se kterým se učitel může setkat.
- 3) Popište proces tvorby pravidel třídy.
- 4) S kým může učitel spolupracovat v řešení problémového chování svých žáků?

